

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

На місяць . . . — м. 50 ф.

„ 3 місяці 1 „ 50 ф.

(Ціна 1. прик. таб. 5 ф.)

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

ВІХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

Видає „Видавниче Товариство імені В. Грінченка“.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung

— in Wetzlar. —

Ч. 84. (131).

Неділя, 2. грудня 1917.

Рік III.

Заява державного канцлера гр. Гертлінга в німецькому парламенті в справі російського пропозиції миру.

БЕРЛІН, 29. листопада. Державний канцлер гр. фон-Гертлінг подав нині в парламенті слідуєче звідомлення:

„Російське правительство вислало вчора з Царського Села искрову телеграму до правительств і народів воюючих країв, підписану народнім комісарем для заграничних справ П. Троцьким і председателем Ради комісарів П. Ленїним, в якій предкладаєть ся в близькім речинці приступити до переговорів про завішення зброї й про загальний мир.

Я не оттягаю ся заявити, що можна бачити в досі поданих до відома пропозиціях російського правительства

ОСНОВИ ДО ДИСКУСІЇ

до підняття переговорів

і що я готовий приступити до них, оскільки російське правительство вишло уповажнених до того представників. Я сподіваю ся і бажаю, щоби ці стремління прийняли трівку форму і принесли нам мир“.

Значінне нової революції в Росії.

В Росії те стало ся, що ми заповідали. Революція демократії повалила тимчасове правительство Керенського, яке не устояло, бо не дало того народові, чого він сподівався. Не принесло миру, не скликало Установчих Зборів, не розв'язало земельного питання на користь народу, не дало повної свободи поневоленним націям, а тільки викрутками перебувало ся з дня на день. Тягли й тягли від союзників гроші, а народ вели, куди хотіли.

Дня 7. і 8. листопада партія большевиків заволоділа Петроградом, заарештувала правительство, проголосила іменем конгресу Рад солдатських і робітничих депутатів відозву до народу під гаслом: За мир, за хліб, за землю, за волю народу, за Установчі Збори!

І побідило. Тим гаслом мусіло побідити. Як не старав ся Керенський, втікнути з гаміру революції, повернути свою власть—та, двічі побитий, упав. Хто стоптав волю народу на користь чужим—тому немає ні спожаління, ні підпори.

На чолі держави станув Ленін і Троцький зі своєю партією большевиків, яка тим

більше росла, чим більше було викрутів і хитання тимчасового правительства то направо, то наліво. Партія Ленїна ставила свою програму без ніяких уступок: негайний мир, земля народові, повна свобода всім народам Росії, найскорше скликання Установчих Зборів. Хоч мала проти себе представників союзників, всю буржуазію, ціле тимчасове правительство, але побідила, бо вдарила в серце народові гаслами, які захопили його душу і пробудили почуття народної „правди“. Тепер за нього стоїть уся робітнича кляса Росії, майже вся армія, всі великі міста, дватіла найсвідоміших народів: фінляндський сейм і Українська Центральна Рада, яка має за собою весь робітничий народ південної Росії.

Союзники намагали ся обдурити світ вигадками про побіди Керенського, про диктатуру Корнілова, про загрозу Петроградові з боку атамана Каледина. А тепер довідуємось, що Керенського розбито, Корнілов у тюрмі, Каледин загрожений українською 150.000 армією мовчить і мусить мовчати!

Українська Центральна Рада, яка прихилила ся на

сторону нового правління большевиків, проголосила республіку в 9 українських губерніях проти ворожої Україні буржуазії. Українська Центр. Рада покликала своє військо з фронту, приєднала залізничників, які перевозять тільки Українців-салдатів на Україну, і, оперши ся на власне військо, проголосила радикальні гасла на цілій Україні в користь селянства. Замість опирати ся на правительстві в Росії, оперла ся У. Ц. Рада на власнім народі і тим вона побідить, та ще й рішатиме долю Петрограду.

Большевики тим робом, з прихильністю Укр. Ц. Ради, мають за собою увесь південний народ Росії, а на півночі селянський народ звертаєть ся до них щораз більше. Найкращим доказом цього є те, що Чернов, ворог большевиків, провідник селянської партії соціал-революціонерів, чуючи голос народу, поїхав до Петрограду мирити ся з большевиками і застерегти для селянських депутатів три—чотири місяця в правительстві.

Це правительство називаєть ся „Рада народніх комісарів“. Воно проголосило мировий маніфест в справі демократичного миру на основі правдивого самоозначення народів, без загарбань і відшкодовань; воно поручило головнокомандуючому предложити воюючим державам завішення зброї, а коли останній, з послуху антантові, відмовив ся, то це нове правительство скинуло його, іменуєчи на те місце революціонера з 1905 р. Криленка, який має вести переговори без огляду на союзників. Союзники обкидають це правительство болотом клевет і не хочуть його признати. Та новому правительству не воля союзників закон, як правительству Керенського, а йому воля народу—найбільший закон! І, станувши на тім граніті—вони рішать про мир.

Іменем цього правительства звернув ся Троцький до союзників, щоби перевести ревізійні договори до означеного речинця. Не схотіли—не відповіли навіть на це, і тоді він оголошує договори цілому світові. Грозять союзники як можуть—це не біда! Більша біда з ними держати ся, як з ними розлучати ся!

Не так ті вороги, як добрі люди. Ці добрі люди, союзники, захопили собі за довги під експлоатацію (використовування) такі області в російській державі, що їх обшир досягає величини європейської Росії. Та нове правительство стоїть за те, що народу не зобов'язують тайні договори, заключені поза його плечима, без його відома. І вже з цих кількох проголошених документів показуєть ся, що антант провадить війну не за свободу і справедливість, не за незалежність малих народів, а за великі здобутки і переворот на користь свого імперіалізму. І за це мав народ російський далі вести війну і проливати кров! Поверх 10 мільонів Росіян наложило головою і ранами—досить того вислугування чужим. Своя хата неметенал.. Дасть Віг, вимете народ не тільки своє сміття, але й чуже, що виводить миші, які мало не видять з Росії усього добра.

Тим робом Росія повертає на новий шлях! Хочби це правительство большевиків тільки розкрило облуду імперіалізму і заключило мир, то воно найде велике признання в історії світа. Не до того належить будучина, що ставить реальні цілі, а до того, що розкриває нові горизонти (овиди)—не політики, що лічать ся з дійсністю, пхають народ на дорогу поступу, а ідеалісти, що розкривають „ясні зорі“ перед очима народу. Так це правительство большевиків, ця „Рада народніх комісарів“ веде народ на новий шлях, ставлючи максимальну програму. Може бути, що ця програма не сповнить ся, що народ не дозрів ще до неї, що вона переходить граніці реального (дійсного) життя—та вона лишить ся, як амагання, на вічній карті історії світа, яке має повести схід Європи на нову дорогу. У найщасливішому випадку ця Рада народніх комісарів, чи збірне міністерство, яке аложить ся, заведе мир і закріпить велику частину здобутків революції.

Та не слід думати, що Росія вже готова до такої реміні, яку хочуть перевести ці ідеалісти. Маса несвідома ще свого горожанського обов'язку, несвідома цілей нового життя, неприготована, як слід, до нового ладу. Прийдець ся ще

довго чистити країну, завалену гноєм старого режиму — поки настане нове життя, новий лад, хоч не такий, як його хочуть мати більшовики, а все таки далеко кращий, як було досі.

Найбільшою радістю захоплює нас те, що в цих подіях світового перевороту таку велику й славу ролю грає Україна.

II.

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Про положення на Україні.

Зі Штокгольму доноситься Українське пресоє бюро: Після останніх звідомлень з Києва видав Генеральний Секретаріат дня 16. листопаду відозву до населення, в якій подає слідоуючу заяву: Тому що російське тимчасове правительтво достаточню показало, що воно не має змоги вести справи правління, тому що анархія прибирає що раз більші розміри, — порішило Українське правительтво взяти в свої руки цілу управу всіх територій, в яких Українці мають більшість. Тому утворило воно 5 нових міністерств, а се: апровізації (справа поживи), міністерство справедливости, армії, поcht і телеграфів та мін. залізниць. До українських областей влучають ся ще губернії Херсонська, Харківська, Катеринославська й Таврійська. Всі горожане і урядники підлягають українському правительству.

Вість про відлучення України є не точна, тому що український парламент та українське правительство бажають, щоб Україна вступила в російську федеративну республику, як рівноправне державне тіло. Українське правительтво бажає національну вкрау оборону (військо) вже нині бачити і обіцає небавом предложити українському парламентові проект закону, який доторкає скликання Українських Установчих Зборів. Анархію на Україні повинні усмирати українські салдати; ціле населення повинно всіма способами піддержати правительтво, щоб не пропали здобутки революції.

Київський військовий конгрес (третій в ряду) признав Центральну Раду найвищою властю на Україні.

Вісті про побіди Каледина неправдиві. Навпаки—українські війська готують ся проти його.

Україна як головна підпора більшовиків.

Зі Штокгольму доносять: Після звідомлення американського журналіста Уїллама Ellis, який перебував п'ять місяців у Росії і саме тепер вернув ся,—не може більшовики повалити ніяка оружна сила, бо козаки (донські) загрожені Українцями, проти яких мусять боронити ся.

(Франк. Цайт. з 27. листоп. веч.)

Проголошення української республіки.

З Роттердаму доноситься „Noewe Rotterdamse Courant“ після „Daily News“ з Петрограду дня 25. листопаду:

В Києві власть є в руках Української Центральної Ради, яка проголосила республіку на Україні. Республіка має лишити ся в сполучі в Росію(?) і обіймає слідоуючі губернії: Київ, Поділля, Волинь, Чернігів, Полтава, Харків, Катеринослав, Херсон і Таврію. Всі правительственні місця в Києві в руках України, а російські часописі взято в

посідання. Дня 22. листопаду видала Рада маніфест, яким закликає до революції. Всі приватні посілости великих власників, монастирів і державні посілости на українській землі проголошено власністю держави і скликано Установчі Збори на день 22. січня. Вибори відбудуть ся дня 9. січня.

В губернії Київській і всіх південних губерніях панує епідемія сильних земельних розривів, підчас яких нароблено багато шкоди в будинках і худобі.

В Хіві(?) відбув ся погром на Жидів.

(Торгіхе Рундschau 23. лист. рано.)

Як бачимо, ця вістка має дуже багато неясностей, з яких найбільшою являєть ся те, що українська республика має лишити ся в сполучі в Росію. Як має це бути, то ціла революція непотрібна, а вона звертаєть ся проти російського панування, проти поміщиків і буржуазії, які не уважають себе Українцями.

Факт сполуча в Росію стає в суперечности всім подіям і проголошенню незалежности України, яке наступило після революції в Петрограді. Ред.

Статування українського війська на Україну.

Зі Штокгольму доноситься 18. листопаду англійські звідомлення: Російський генеральний штаб у Києві ставив опір Українській Центральній Раді. Українці прилучили ся до більшовиків, покликали українські війська з фронту, залізничники перевозили тільки українських салдатів на Україну. Тим робом Українці осягнули побіду.

(Франк. Цайт. з 29. листоп. рано.)

Влада Української Республіки.

Зі Штокгольму доноситься „Русское Слово“: Центральноя Рада заявила дня 20. листопаду при творенню Української Республіки, що Харків і Одеса лежать на території України, отже підлягають Українській Начальній Управі, як і Українське військо та Чорноморська фльота.

(Франк. Цайт. з 29. лист. пол.)

Справа з Каледином.

Зі Штокгольму доноситься „Морнінг Пост“: Великі резерви золота російської держави в Кремлю перевезено в глибину Росії і віддано під догляд Каледина, який має довірене військо за собою та заволодів хлібом, захопивши плодovitі провінції. Так творить ся „Полудневоєхідній Союз“. Він обіймає область на Дону, велику часть України і провінції на Волзі та Туркестан. Цей союз розширять ся скоро аж до сибірських земель, плодovitих на зерно. „Воля Народа“ називає вісти про похід рух козацького війська на України неправдивими. Каледин находит ся в Новочеркаську. Либонь туди удасть ся за іншими і бельгійське посольство в Петрограді.

(Франк. Цайт. з 29. лист. пол.)

Окремий мир України.

Після „Daily Mail“ 600.000 салдатів від 40—43 року демобілізовано в Росії.

„Новая Жизнь“ пише: На західнім фронті відбуло ся зібрання українських салдатів, яке порішило домогати ся негайних мирових переговорів. Не вдоволюючись цим, звивав воно Укр. Центральну Раду взяти в свої руки справу миру. Це рішення може давати доказ на спробу окремого мира з боку України з осередніми державами.

[Ген. Анцайг. з 29. лист. веч.]

Це показує, що настрої серед українського війська наскрізь самостійницький супроти Росії і що заява єдности України в Росію можуть бути тільки подиктовані тактичною потребою, а не настроєм українського населення. (Ред.)

Українські полки в Петрограді й Рада робітничих і салдатських депутатів.

Представники окремих частей петроградського гарнізону, як доносить „Русская Воля“ з 2/XI, оголосили узвалені в частях революції. Ізмайлівський полк висловив ся за необхідність негайного перемир'я, передачу влади радам і т. д. і готов виступити зі зброєю в руках на перший заклик петроградської Ради. Дебат волінського полку говорив, що полк предкладає всі свої сили в розпорядженню петроградської Ради. (В. С. В. У.)

Український військовий зїзд у Москві.

„Віржевий Вїдомости“ з 30/X доносять під датою 29/X: Сьогодні в Москві відкрив ся український військовий зїзд московської військової округи. На зїзд прибуло до 200 представників усіх українських військових частей округи. Зїзд вислав привітну телеграму Центральній Українській Раді й чорноморській фльоті.

Про український військовий зїзд у Москві доноситься „Утро Россіи“ з 1/XI такє: Вчора закінчено роботи українсько о військового зїзду. Зїзд констатує, що лише федеративний устрій Росії може урятувати її від загиуи. В своїй резолюції зїзд висловив догану російському тимчасовому правительству за анексію українських земель в Харківщині, Катеринославщині, Херсонщині й інших місцевостях. Зїзд жадає, щоб Україна була єдина й неподільна під управою Генерального Секретаріату в цілім його складі. В справі українського війська зїзд зазначив, що тимчасове правительтво ще не повзуло ся своїх централістичних змагаць. Зїзд заявив, що лише територіальне поповнюванне війська може надати йому потрібну силу й відпорність. Територіальне поповнюванне може грати велику ролю і при демобілізації армії. Зїзд просив Генеральний Військовий Комітет заступати в Києві козацький український університет. Перед закриттям зїзду переведено вибори до ново-заснованої окружної ради, при чім від московської військової округи вибрано 7 осіб і 8 від провінціальних залог. (В. С. В. У.)

Український концерт у Берліні.

В „Додатку для розваги“ до „Tägliche Rundschau“ ч. 248 помістила Гедда Шмід статежку про „Українську народню музику“ з приводу українського концерту, який відбув ся 20. жовтня в залі Гармонії. „Певно не забагато кажуть, пише авторка, коли говорять, що українська народня душа, ціле життя— від коліски до гробу—сіх цілими століттями поноволених Поляками й Москалями дітей чорноморських степів і Карпат, містять ся в їх піснях. Щойно світова війна зробила приступнійшою для західної Європи чудово захоплюючи, просту, сумну, а в малих жартовливих піснях чарівну й принадну музику“. Вказавши далі, що українські пісні, як похололіві птахи, держали ся досі свого Рідного Краю, переходять авторка до викладу проф. Евгена Турули, котрий дав погляд на українську народню музику та її культурне значінне. Анна Шарльота Вуцка збирала прывнання малими народніми піснями. „Олександр Се-

менів, зі своїми гарними гдосовними засобами та своїм блискучим відспіванням, викликав справжні бурі одушевлення. Його викликували безкінця і спонукали до кількох додатків“. Марія Люкс деклямувала поезії Шевченка. „Данько Щербана в пестрім мальовничім запорозьким костюмі супроводив сам своєму величезному співові на бандурі, перлісті тони якої чудоводобредостроювали ся до народніх пісень. Найкращою була пісня „Смерть запорозького бандуриста“. Співано майже виключно українські тексти, тому до програми концерту були додані німецькі переклади сих текстів. (В. С. В. У.)

3 РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

Погрози антанту за завішенне зброї й відповідь Троцького.

З віденського телеграфічного бюра повідомляють:

Головнокомандуючий подав до відома всім арміям, що представники держав антанту протестують в російській начальній команді проти нарушення договору, який заключили вони з царським правительством дня 5. вересня 1914 р. Покладаючись на це, грозять представники антанту, що кожде нарушение договору з боку Росії, а передовсім окреме завішення зброї, doprowadить до тяжких наслідків. В дальшій звідомленню начальна російська команда повідомляє, що американське правительтво заявило: Америка не може допустити ніякого дальшого дозову до Росії; положення в цім краю не прояснило ся. Як що більшовики задержали би в руках владу, перевели би свою програму та заключили би мир з Німеччиною, тоді американське правительтво удержит в повній силі цей заказ військоого дозову.

Комісар для заграничних справ Троцький відповів телеграмою до всіх воєнних комітетів Рад робітничих, салдатських і селянських депутатів на ці звідомлення головнокомандуючого Духонїна. Він каузе на те, що представники союзних держав беруть на себе провинну, що вони вмішують ся у внутрішні справи Росії з наміром викликати домашню боротьбу тим, що звертають дипломатичну ноту до генерала, якого скинуто за непослух проти розпорядків правительства. А проба представників союзних держав вивести погрозами провадити далі війшу не одведе російського правительства від шукання дороги до похвального й демократичного шлюру.

Троцький закликає до продовження боротьби за негайним завішенням зброї і кінає словами: Геть з усіма тайними договорами і дипломатичними інтригами!

[Генер. Анц. з 27. лист. рано.]

Союзники антанту й Росія.

Французьке міністерство заграничних справ повідомляє, що кабінети антанту телеграфічно порішили зложити протест покликком до російського народу проти завішення зброї з боку більшовиків, що є нарушением льядонського договору. Франція видасть окреме застереження проти зламання російсько-французького союзу. Обидві заяви не будуть доручені більшовикам (тільки кадетам? Ред.) Як би заключено окремий мир з боку Росії, то це матиме для Росії поважні наслідки, які витягне антант з цієї справи.

(Загорнув антант вже області в російській державі більш від европейської Росії, та більше не вдасть ся! Ред.)

(Генер. Анц. з 27. листоп. веч.)

